


مصادیق رضایت آگاهانه در طب زنان و زایمان

دکتر اشرف معینی

استاد زنان و زایمان - فلوشیپ نازایی

دانشگاه علوم پزشکی تهران




بیمار از این آزادی برخوردار است که قبل از انجام آزمایش و یا عمل جراحی، تصمیم بگیرد که چه اتفاقی باید یا نباید روی بدنش بیافتد.

از طرفی از رضایت آگاهانه می توان به عنوان ابزاری برای برقراری ارتباط متقابل بین پزشک و بیمار تعریف کرد تا پزشک بتواند به روشی خاصی که صلاح می داند، عمل نماید.

➤ در آثار به جا مانده از کتیبه ی حمورابی، مربوط به ۲۲۰۰ سال قبل از میلاد مسیح، که در سال ۱۹۰۲ در شوش کشف شد، اولین قانون بشری برای کنترل اعمال پزشکی دیده می شود.

➤ در یونان و روم، پزشکان قبل از دست زدن به هر اقدامی ابتدا از بیمار خود تایید کتبی اقدامات طبی را اخذ می کردند.



رضایت آگاهانه، یک مدرک واجب هنگام انجام کلیه اقدامات جراحی، به ویژه در روز عمل است. وجود مستندات مناسب، در هر رضایتنامه آگاهانه‌ای مهم است.


کسب رضایت آگاهانه باید پس از ارائه‌ی اطلاعات کافی به بیمار باشد تا او بتواند تصمیمی مناسب و آگاهانه بگیرد. بنابراین، اطلاعات دقیق، کافی و مرتبط باید به صورت صحیح، با استفاده از اصطلاحات غیرعلمی و زبانی که بیمار بتواند آن را درک کند، ارائه شود.

ابراز رضایت ضمنی یا صریح

➤ وقتی بیمار "وارد اتاق پزشک می شود و مشکل خود را ابراز می کند"، به عنوان رضایت ضمنی برای معاینه ی عمومی بدن و انجام بررسی های معمول، در نظر گرفته می شود.


➤ اما اقدامات تهاجمی و روش های پرمخاطره، نیاز به رضایت صریح دارند.

➤ رضایت صریح می تواند به صورت شفاهی یا کتبی باشد.



تجویز OCP از جمله مواردی است که با توجه به عوارض بالقوه ای که دارد نیاز به رضایت صریح دارد که بر اساس شرایط ممکن است تصمیم به رضایت شفاهی و یا کتبی بگیرید

توجه شود که در موارد رضایت شفاهی نیز باید تمام عوارض و روش های درمانی جایگزین را هم به طور کامل به بیمار توضیح دهید



جمله «من انجام دادن هرگونه آزمایش، عمل یا جراحی را در طول مدت درمانم، اجازه می‌دهم» در امر رضایت آگاهانه جمله معتبری نیست.

در حین رضایت آگاهانه به بیمار باید فرصت داده شود تا سوالاتی که در ذهن دارد را مطرح و شبهاتش برطرف شود.

در حین گرفتن رضایت آگاهانه، باید همه موارد زیر مطرح شوند:

- توضیح وضعیت فعلی مدد جو و عوارض احتمالی؛
- ضرورت انجام اقدام مورد نظر؛
- پیامدهای عدم درمان؛
- گزینه‌های درمانی در دسترس؛
- خطرات و مزایای احتمالی گزینه‌های درمانی؛

سزارین:

➤ اطلاعاتی در مورد عمل سزارین برای آگاهی بیمار

➤ عمل سزارین عملی است برای بیرون آوردن نوزاد از رحم ، این عمل از طریق برشی در بخش تحتانی شکم شروع می شود و سپس رحم بریده خواهد شد. پزشک نوزاد را خارج خواهد کرد. گهگاه ممکن است جهت خروج جنین در رحم نیاز به فورسپس شود. سپس جفت جدا خواهد شد و بند ناف بین جفت و جنین بریده میشود.

مزایای استفاده از سزارین:

➤ بر اساس اندیکاسیون در هر بیمار باید مزایای آن ذکر شود:

➤ مثلا در موارد پرزانتاسیون بریچ، در مورد آسیب فیزیکی به نوزاد در حین خروج توضیح داده شود و یا در موارد

سزاریت تکراری در مورد احتمال پارگی رحم و

اهم عوارض عواقب احتمالی سزارین:

- عفونت در محل عمل جراحی، لگن و یا دستگاه ادراری ممکن است رخ دهد.
- خونریزی ممکن است رخ دهد که احتمال عمل مجدد برای کنترل خونریزی وجود دارد
- چسبندگی های بعد عمل می توانند منجر به انسداد روده شوند
- روی هم خوابیدن بخش هایی از ریه در روز های اول بعد از عمل که سبب افزایش احتمال عفونت ریه میشود
- لخته در پاها می تواند منجر به تورم و درد شود و در موارد نادر لخته کننده شده و به ریه ها رسیده و مرگ آور شود.

اهم عوارض عواقب احتمالی سزارین:

➤ افزایش خطر جفت جفت سرراهی در بارداری بعدی که می تواند سبب خونریزی شود، جفت می تواند به داخل احشای مجاور مثل مثانه رشد کند. تزریق خون ممکن است لازم شود و حتی ممکن است هیستریکتومی (خروج رحم) ضرورت یابد.

➤ خونریزی شدید از عروق بزرگ رحم ممکن است نیاز به تزریق خون و یا نهایتاً خروج رحم جهت نجات جان بیمار شود.

اهم عوارض عواقب احتمالی سزارین:

- ▶ ترمیم زخم نامناسب ممکن است سبب بازشدن زخم شود که مراقبت پانسمان طولانی مدت و یا آنتی بیوتیک نیاز دارد و یا ممکن است منجر به هرنی شود که نیازمند جراحی آینده باشد.
- ▶ به طور نادر مرگ در اثر این عمل نیز به دلایل مختلف بیهوشی و جراحی ممکن است رخ دهد.
- ▶ علاوه بر موارد ذکر شده عوارض خاص بیهوشی و لوله گذاری هم امکان پذیر می باشد.

روش جایگزین سزارین با ذکر مزایا و عوارض احتمالی:

➤ روش جایگزین، زایمان طبیعی میباشد

➤ در مورد مزایا و عوارض احتمالی انجام روش جایگزین (زایمان طبیعی) نیز در هر مورد باید بر حسب شرایط و اندیکاسیون های عمل در آن کیس خاص توضیحات مربوطه داده شود

عواقب عدم پذیرش اقدامات توصیه شده (سزارین) :

در هر مورد باید بر حسب شرایط و اندیکاسیون های عمل در آن کیس خاص توضیحات مربوطه داده شود

جراحی حاملگی خارج از رحم:

➤ در حین عمل نسج حاملگی از محلی که کاشته شده، برداشته خواهد شد. این محل در الب موارد لوله های رحم است

➤ سعی میشود که لوله رحم حفظ شود ولی گاهی بر حسب شرایط شما ممکن است مجبور به برداشتن لوله رحم هم باشیم

مزایای استفاده از جراحی حاملگی خارج از رحم :

درمان جراحی درمان قطعی برای حاملگی خارج رحمی است. در صورت جراحی در مقایسه با درمان دارویی، زمان درمان و پیگیری کوتاهتر می باشد.

اهم عوارض عواقب احتمالی جراحی حاملگی خارج از رحم :

➤ خطر برداشتن لوله یا تخمدان آسیب دیده ،

➤ عوارض بیهوشی،

➤ عفونت زخم جراحی

➤ خونریزی شدید و خطر انتقال خون

➤ آسیب به احشا مثلا مثانه، حالب وروده

➤ چسبندگی

روش یا روشهای جایگزین حاملگی خارج از رحم با ذکر مزایا و عوارض احتمالی:

➤ در صورت وقوع پارگی در لوله، خونریزی داخل شکمی، توده بزرگ حاوی قلب جنین و نتیجه بالای تست حاملگی تنها گزینه موجود جراحی است. در غیر این صورت امکان انجام درمان دارویی با پذیرش عوارض شیمی درمانی و احتمال پارگی لوله وجود دارد.

عواقب عدم پذیرش جراحی حاملگی خارج از رحم :

وقوع پارگی در لوله،

خونریزی داخل شکمی

مرگ

جراحی بستن لوله رحم:

روش‌های مختلفی برای بستن لوله‌های رحم در یک ناحیه با نخ بخیه بسته و بریده می‌شود و یا با استفاده از وسیله‌ای به نام کوتر و با تکنیک حرارتی بسته می‌شود.

مزایای استفاده از جراحی بستن لوله رحم :

➤ عدم وقوع حاملگی ناخواسته

➤ توجه شود که در موارد نادر خطر شکست این روش و وقوع حاملگی (علی رغم بستن لوله ها) وجود دارد.

اهم عوارض عواقب احتمالی جراحی بستن لوله رحم :

مهمترین و شایع ترین عارضه، پشیمانی از انجام این عمل و تمایل به حاملگی مجدد است

➤ عدم امکان حاملگی مجدد به روش طبیعی

➤ عوارض بیهوشی،

➤ عفونت زخم جراحی در موارد لاپاراتومی

➤ خونریزی و خطر انتقال خون

➤ آسیب به (مثلا در موارد استفاده از کوتر)

روش یا روشهای جایگزین بستن لوله رحم با ذکر مزایا و عوارض احتمالی:

➤ روش های هورمونی

➤ کاندوم که خطر شکست آن بیشتر از سایر روش ها است

➤ گذاشتن دستگاه که از سایر روشهای جایگزین مطمئن تر است ولی احتمال عفونت و به هم ریختگی سیکل قاعدگی بخصوص در ماه های اول را دارد

عواقب عدم پذیرش جراحی بستن لوله رحم :

➤ عواقب خاصی ندارد

➤ احتمال حاملگی خود به خود وجود دارد

جراحی پرولاپس دیواره قدامی واژن:

➤ در این روش که در اطاق عمل و با بیهوشی عمومی یا بی دردی از کمر انجام میشود با استفاده از نخ بخیه و یا مش نقص دیواره واژن ترمیم میشود.

مزایای استفاده از جراحی پرولاپس دیواره قدامی واژن:

➤ بهبود علائم بالینی (بر اساس هر کیس و اندیکاسیون های عمل در هر کیس باید توضیح داده شود)

اهم عوارض عواقب احتمالی از جراحی پرولاپس دیواره قدامی واژن:

خونریزی-آسیب مثانه، روده، حالب- عفونت- مقاربت دردناک-درد- به طور نادر بدتر شدن بی اختیاری ادرار- بی اختیاری ادراری با شروع جدید- احتباس ادراری- فیستول- دیورتیکول مجرای ادرار- در صورت استفاده از مش، درد و خونریزی ناشی از ورود مش به واژن- ورود مش به احشاء مجاور شامل مثانه، مجرای ادرار- رکتوم ، ترومبو آمبولی

روش یا روشهای جایگزین جراحی پرولاپس دیواره قدامی واژن با ذکر مزایا و عوارض احتمالی:

➤ پساری که عواقب احتمالی ان شامل:

➤ عفونت

➤ خونریزی واژینال

➤ بی اختیاری ادرار با شروع جدید

➤ تداخل با مقاربت

➤ مشکل در دفع ادرار یا مدفوع

عواقب عدم پذیرش جراحی پرولاپس دیواره قدامی واژن:

➤ ادامه و بدتر شدن مشکلات فعلی (بر اساس هر کیس توضیحات خاص خودش)

➤ ایجاد یا تشدید علائم ادراری

➤ احتمال عفونت ادراری مکرر

➤ مشکل در مقاربت

جراحی هیستریکتومی:

➤ هیستریکتومی عملی است که در طی آن رحم خارج میشود و ممکن است همزمان با آن دهانه رحم هم به طور کامل برداشته شود

➤ در مورد برداشتن یا نگه داشتن تخمدانها نیز باید بر اساس شرایط هر کیس، به طور اختصاصی نیز توضیح داده شود.

مزایای استفاده از جراحی هیستریکتومی:

در هر مورد بر اساس اندیکاسیون عمل توضیح داده شود

اهم عوارض عواقب احتمالی جراحی هیستریکتومی:

- ▶ خونریزی و نیاز به تزریق خون
- ▶ آسیب روده، حالب، مثانه و اقدامات لازم برای بهبود آنها
- ▶ عفونت و احتباس ادراری
- ▶ ترومبوآمبولی (لخته شدن خون)
- ▶ یائسگی زودرس حتی در صورت حفظ تخمدان
- ▶ فیستول و چسبندگی
- ▶ عوارض بیهوشی

روش یا روشهای جایگزین جراحی هیستریکتومی با ذکر مزایا و عوارض احتمالی:

➤ بر اساس اندیکاسیون توضیح داده شود

➤ مثلا در موارد کم خونی ، روش جایگزین تجویز آهن و قرص هورمونی و یا در موارد پرولاپس استفاده از پساری و یا در موارد وجود میوم انجام میومکتومی و یا در موارد دردمزمن ناشی از میوم مصرف مسکن و ...

❖ نکته مهم اینکه در موارد تصمیم به انجام لاپاراتومی در مورد امکان انجام لاپاروسکوپی و نیز در موارد تصمیم به انجام لاپاروسکوپی ، امکان نیاز به لاپاروتومی اورژانس در حین عمل نیز توضیح داده شود

عواقب عدم پذیرش جراحی هیستریکتومی:

➤ ادامه بیماری فعلی (برای هر فرد بر اساس شرایط و اندیکاسیون های عمل به طور اختصاصی توضیح داده شود)

جراحی میومکتومی:

میوم یک توده خوش خیم رحمی است که انواع مختلفی دارد و علامت های بالینی مختلفی ایجاد می کند.

در این روش جراحی، این توده ها از بافت سالم دیواره رحم جدا شده و خارج میشوند و بافت رحم در آن قسمت با بخیه دوخته میشود و گاهی ممکن است دیواره داخلی رحم نیز به ناچار باز و ترمیم شود.

نکته مهم اینکه در موارد تصمیم به انجام لاپاراتومی در مورد امکان انجام لاپاروسکوپی و نیز در موارد تصمیم به انجام لاپاروسکوپی، امکان نیاز به لاپاروتومی اورژانس در حین عمل نیز توضیح داده شود

مزایای استفاده از جراحی میومکتومی:

➤ احتمال عود در مقایسه با روش های دارویی کمتر است.

➤ مزایای درمانی به طور اختصاصی بر اساس اندیکاسیون عمل و مشکلاتی که برای هر کیس ایجاد کرده، نیز به فرد توضیح داده شود.

اهم عوارض عواقب احتمالی جراحی میومکتومی:

- ▶ خطرات بی هوشی
- ▶ خونریزی شدید و خطر انتقال خون
- ▶ آسیب به احشا مثلا مثانه، حالب وروده
- ▶ چسبندگی
- ▶ احتمال پاره شدن رحم در حاملگی های بعدی
- ▶ احتمال خارج کردن رحم حین عمل
- ▶ در موارد لاپاراتومی خطرات لاپاراتومی شامل: عفونت زخم، باز شدن زخم و چسبندگی نیز توضیح داده شود و در موارد میومکتومی لاپاروسکوپیک نیز عوارض لاپاراسکوپی توضیح داده شود

روش یا روشهای جایگزین جراحی میومکتومی با ذکر مزایا و عوارض احتمالی:

➤ تنها روش قطعی درمان میوم، جراحی و برداشت آن است که البته همواره خطر عود میوم وجود دارد.

➤ روش های درمان هورمونی هم وجود دارد که اغلب اثرات آنها گذرا و موقت است و میزان عود بیشتر است

عواقب عدم پذیرش جراحی میومکتومی:

در صورت عدم درمان خطر:

درد لگنی

خونریزی و کم خونی

سقط و تداخل با باروری

زایمان زودرس

علائم فشار بر روی ارگان های مجاور رکتوم و مثانه.

جراحی هیستروسکوپی:

➤ هیستروسکوپی یک روش تشخیصی و درمانی است که در طی آن از طریق واژن، حفره رحم با مایعی (سرم) پر شده و حفره رحم با دوربین بررسی میشود و در صورت لزوم با استفاده وسایل جراحی که از راه واژن وارد رحم میشوند، اقدامات جراحی و درمانی انجام میشود.

مزایای استفاده از جراحی هیستروسکوپی:

➤ تشخیص صحیح و دقیق بیماری و درمان همزمان (بر اساس اندیکاسیون در هر کیس، توضیح داده میشود)

اهم عوارض عواقب احتمالی جراحی هیستروسکوپی:

- ▶ درد،
- ▶ خونریزی ، نیاز به انتقال خون و عوارض احتمالی ناشی از تزریق خون،
- ▶ احتمال باز کردن فوری شک به پارگی رحم ،
- ▶ آسیب به احشا، نیاز به جراحیهای متعدد،
- ▶ عفونت لگنی،
- ▶ اختلال آب و الکترولیت،
- ▶ ورود هوا به گردش خون، ایجاد لخته در عروق لگن و ریه
- ▶ عوارض بیهوشی، حساسیت دارویی

روش یا روشهای جایگزین جراحی هیستروسکوپی با ذکر مزایا و عوارض احتمالی:

➤ در اکثر موارد برای هیستروسکوپی درمانی روش جایگزین وجود ندارد.

➤ توجه شود که امکان عود عارضه و نیاز به تکرار عمل هم وجود دارد

➤ برای هیستروسکوپی تشخیصی عکس رنگی رحم یا سونوگرافی چهار بعدی یا سونوهایستروگرافی



عواقب عدم پذیرش جراحی هیستروسکوپی:

ادامه وضعیت فعلی (بر اساس اندیکاسیون در هر کیس، توضیح داده میشود)



جراحی لاپاروسکوپی:

▶ لاپاروسکوپی نوعی جراحی است که نیاز به برش بزرگ روی پوست شکم ندارد بلکه زیر بیهوشی، چند برش کوچک نیم تا یک سانتی روی پوست زده میشود و بعد از وارد کردن گاز جهت اتساع شکم، دوربین و وسایل جراحی وارد شکم شده و اقدامات تشخیصی و جراحی انجام میشود.

مزایای استفاده از جراحی لاپاروسکوپی:

- در مقایسه با جراحی باز، بهبودی سریعتر، طول مدت بستری کوتاهتر، درد کمتر است
- در موارد لاپاروسکوپی تشخیصی در مقایسه با روش های تصویر برداری امکان تشخیص دقیق تر و درمان همزمان وجود دارد

اهم عوارض عواقب احتمالی جراحی لاپاروسکوپی:

- درد،
- خونریزی،
- نیاز به انتقال خون و عوارض احتمالی ناشی از تزریق خون،
- احتمال بازکردن فوری شکم،
- عفونت،
- آسیب به عروق و احشاو عصب،
- سوختگی،
- ایجاد لخته در عروق لگن و ریه

روش یا روشهای جایگزین جراحی لاپاروسکوپی با ذکر مزایا و عوارض احتمالی:

- روش جایگزین باز کردن شکم یا لاپاراتومی است که با نیاز به برش جراحی بزرگتر، درد بیشتر، احتمال چسبندگی بیشتر و طول مدت بستری بیشتر همراه است.
- در موارد تشخیصی روش جایگزین روش های تصویر برداری میباشد.

عواقب عدم پذیرش جراحی لاپاروسکوپی:

➤ ادامه بیماری فعلی (بر اساس اندیکاسیون در هر کیس، توضیح داده میشود)

جراحی سرکلاژ:

➤ سرکلاژ جراحی است که برای بیماران در معرض خطر زایمان زودرس انجام می شود. در این عمل دهانه رحم با استفاده از بخیه تقویت می شود.

مزایای استفاده از جراحی سرکلاژ:

▶ جلوگیری از زایمان زودرس

اهم عوارض عواقب احتمالی جراحی سر کلاژ:

- ▶ پارگی کیسه آب
- ▶ عفونت مایع آمنیوتیک و رحم ،
- ▶ جابجا شدن و کنده شدن بخیه سر کلاژ بخصوص در موارد وقوع زایمان زودرس تسریع شده.

روش یا روشهای جایگزین جراحی سرکلاژ با ذکر مزایا و عوارض احتمالی:

➤ استفاده از پساری که ممکن است تاثیر آن از سرکلاژ کمتر باشد.

➤ درمانهای دارویی

عواقب عدم پذیرش جراحی سرکلاژ:

وقوع زایمان زودرس

باید به بیمار تاکید شود که بسیاری از موارد لازم است که در کنار انجام سرکلاژ نیاز به کاهش نسبی فعالیت و استفاده از دارو های هورمونی نیز باشد و انجام سرکلاژ تضمین کننده عدم وقوع زایمان زودرس نیست

آمیوسنتز:

- ▶ آمیوسنتز شامل وارد کردن سوزن باریک و بلندی از طریق جدار شکم و آسپیراسیون (مکش) مایع اطراف جنین تحت هدایت سونوگرافی میباشد.
- ▶ گاهی ممکن است نیاز باشد که بیش از یک بارسوزن وارد شکم شود.

مزایای استفاده از روش آمنیوسنتز:

- این روش برای تشخیص (بر اساس اندیکاسیون انجام در هر کیس مثلا تعیین کاردیوتایپ، تشخیص عفونت جنین، بیماریهای ژنتیکی، تعیین گروه خون جنین، تشخیص بلوغ ریه جنین) میباشد.
- بدیهی است که بسیاری از مشکلات ژنتیکی و مادرزادی با آمنیوسنتز قابل شناسایی نمیشود.

اهم عوارض و عواقب احتمالی آمنیوسنتز:

خونریزی واژینال

تب

پارگی کیسه آب

عفونت و مرگ جنین

خونریزی جنین به مادر

عفونت رحم

روش یا روشهای جایگزین آمنیوسنتز با ذکر مزایا و عوارض احتمالی:

روش جایگزینی که بطور صدردصد کاردیوتایپ، عفونت جنین، بیماریهای ژنتیکی را تشخیص دهد وجود ندارد ولی انجام آزمایش خون مادر و جستجوی سلولهای آزاد جنین در خون مادر یک روش جایگزین برای تشخیص برخی بیماریهای ژنتیکی است که البته همه موارد را نمیتواند تشخیص دهد.

عواقب عدم پذیرش آمنیوسنتز:

- ▶ عدم امکان تشخیص ...بر اساس اندیکاسیون انجام در هر کیس ذکر شود مثلاً:
- ▶ عدم تعیین کاردیوتایپ،
- ▶ عدم تشخیص عفونت جنین،
- ▶ عدم بیماریهای ژنتیکی،
- ▶ عدم امکان تعیین گروه خون جنین،
- ▶ عدم امکان تشخیص بلوغ ریه جنین

بیوپسی اندومتر با کورت پاپیل:

➤ در این روش که در موقعیت معاینه و در درمانگاه به صورت سرپایی انجام می شود، با استفاده از یک وسیله پلاستیکی باریک (کورت) از دیواره رحم نمونه برداری میشود. قبل از ورود کورت ممکن است نیاز به استفاده از یک وسیله قلاب مانند فلزی برای نگه داشتن دهانه رحم باشد.

مزایای استفاده از بیوپسی اندومتر با کورت پاپیل:

➤ انجام سرپایی و عدم نیاز به اتاق عمل

➤ بررسی بافت شناسی علل احتمالی خونریزی و رسیدن به تشخیص دقیق تر

اهم عوارض عواقب بیوپسی اندومتر با کورت پاپیل:

➤ خونریزی واژینال و لکه بینی

➤ عفونت لگنی نادر

➤ سوراخ شدن رحم که نادر است

➤ درد خفیف لگنی به مدت چند روز

روش یا روشهای جایگزین بیوپسی اندومتر با کورت پاپیل با ذکر مزایا و عوارض احتمالی:

➤ ۱- کورتاژ تشخیصی در اتاق عمل که نیاز به بیهوشی دارد ولی درد کمتری دارد.

➤ ۲- هیستروسکوپی که نیاز به بیهوشی دارد و احتمال آسیب به رحم و یا ورود هوا به عروق بزرگ را دارد ولی درد کمتر و در ضمن امکان تشخیص دقیق تر را دارد

عواقب عدم پذیرش بیوپسی اندومتر با کورت پاپیل:

➤ عدم امکان تشخیص علل زمینه ای خونریزی که ممکن است گاهی خطرناک و به طور کمتر شایع حتی بدخیمی هم باشد.

با سپاس از توجه شما

